

v zadevi Gaischeg proti Republiki Sloveniji

je senat Evropskega sodišča za človekove pravice (Tretja sekcija) v sestavi:
gospod J. FIEDIGAN, predsednik senata, gospod B.M. Zupančič,
gospod C. BIRSAN,
gospa A. Gyuhimyan,
gospod I. MYER,
gospod David Thor Bjorgvinsson, gospa I..BERRO-LEFEVRE, sodniki, in gospod
V. BERGER, sodni tajnik,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 9. novembra 2006, izreklo naslednjo sodbo, kije
bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 32958/02) proti Republiki Sloveniji, ki sta
jo pri sodišču .na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovi pravic in
temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 7. avgusta 2002 vložila
slovenska državljana, gospa Stanislava Gaischeg
(v nadaljevanju: prva pritožnica) in gospod Adolf Gaischeg (v nadaljevanju: drugi
pritožnik).

1. Slovensko vlado (v nadaljevanju.: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L.
Bembič, generalni državni pravobranilec.

2. V zvezi s prvim postopkom sta pritožnika na podlagi 14. člena Konvencije
zatrjevala, da jima je bila zavrnjena pravica do vrnitve premoženja zaradi
nemškega porekla (1. člen Protokola št. 1). V zvezi z drugim postopkom je prva
pritožnica na podlagi prvega odstavka 6. člena Konvencije zatrjevala, da je bilo
trajanje postopka pred domačim sodiščem, v katerem je bila udeležena kot stranka,
predolgo. Navajala je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva
v zvezi s predolгим trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije).

3. Dne 20. januarja 2006 je Sodišče odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja
postopka in pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tein obvesti Vlado.
V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o
dopustnosti pritožbe in utemeljenosti zadeve.

DEJSTVA

1. Pritožnika sta bila rojena leta 1929 in 1959 ter živita v Mariboru.

2. Pritožnika sta žena in sin pokojnega A.G., ki je umrl leta 1980 in je bil nemškega
porekla.

1. Ozadje zadeve

1. M.G., mati A.G., ki je umrla 3. septembra 1948, je bila lastnica hiše v središču
Maribora. Hišo je zapustila svojemu sinu, K.G., ki je bil duševno zaostal, zato da

bi poskrbela za njegovo oskrbo. V svoji oporoki je M.G. potrdila, da se A.G. strinja s tem, da se odreče stvarni pravici do hiše. Po koncu postopka je K.G. postal lastnik hiše, A.G. pa je dobil dosmrtno pravico, da prebiva v hiši.

2. Na nedoločen datum je bil K.G. razglašen za opravilno nesposobnega zaradi duševne bolezni in mu je bilo dodeljeno skrbništvo. V oktobru 1949 je bil sprejet v psihiatrično ustanovo. Dne 3. novembra 1949 je Okrajno sodišče v Mariboru odredilo, da mora K.G. ostati v medicinski. oskrbi.

9. Dne 6. decembra 1949 se je skrbnik K.G. pozanimal., če bi bila Občina Maribor pripravljena kupiti hišo, ker prihodki K.G. niso zadostovali za kritje stroškov njegove oskrbe in vzdrževanje hiše.

10. Dne 29. avgusta 1949 je Občina Maribor pripravila osnutek pogodbe za nakup hiše in za prevzem odgovornosti za doživljenjsko oskrbo K.G. V pogodbi je bilo zapisano, da bo plačilo za hišo poplačalo tudi posojilo, ki gaje A.G. posodil K.G. in je bilo zavarovano s hipoteko na hišo.

11. Dne 7. aprila 1950 je skrbnik K.G. podpisal pogodbo pri Okrajnem sodišču v Mariboru.

12. Dne 14. aprila 1950 je Občina Maribor prosila A.G., da s podpisom potrdi strinjanje s pogodbo. Na nedoločen datum, vendar le nekaj časa potem, je A.G. to tudi storil.

13. Dne 4. aprila 1951 je K.G. umrl.

2. Prvi postopek

14. Na nedoločen datum sta pritožnika vložila zahtevek za poravnavo proti Občini Maribor pri Temeljnem sodišču v Mariboru, enota Maribor in zahtevala vrnitev hiše. Trdila sta, da je bila hiša nacionalizirana, ker je bila prodajna pogodba podpisana pod prisilo.

Dne 1. januarja 1995 je zaradi preoblikovanja slovenskega sodstva je bila pristojnost za odločanje o zadevi dodeljena Okrajnemu sodišču v Mariboru.

Dne 26. aprila 1996 sta pritožnika vložila pripravljalne vloge.

Dne 23. maja 1996 je sodišče opravilo obravnavo i.n zaslišalo priče.

Dne 30. januarja 1997 je sodišče zavrnilo zahtevek pritožnika, ker pritožnika nista dokazala, da je bila izpodbijana pogodba podpisana pod prisila.

15. Dne 4. aprila 1997 sta se pritožnika pritožila na Višje sodišče v Mariboru. Dne 13. maja 1997 je sodišče zavrnilo pritožbo, kot neutemeljeno.

16. Dne 4. septembra 1997 sta pritožnika zahtevala revizijo pri Vrhovnem sodišču.

Dne 25. marca 1998. je sodišče zavrnilo zahtevek, kot neutemeljen. Sklep sodišča je bil pritožnikoma vročen 27. maja 1998.

17. Dne 11. decembra 2000 se je prva pritožnica pritožila na Ustavno sodišče. Dne 21. januarja 2002 je sodišče razglasilo pritožbo za nedopustno in sklenilo, da je zadeva zastarala.

3. Drugi. postopek

18. Dne 3. avgusta 1993 je prišlo do eksplozije plina v kleti zgradbe, kjer je živela prva pritožnica in katere vrnitev sta pritožnika zahtevala v prvem postopku. V času eksplozije je bila prva pritožnica v kleti in je utrpela poškodbe. Za eksplozijo je bila odgovorna družba MP, ki je bila zadolžena za vzdrževanje plinske napeljave v zgradbi.

19. Dne 28. marca 1994 je prva pritožnica proti družbi MP in zavarovalnici ZT vložila tožbo pri Temeljnem sodišču v Mariboru, Enota Maribor, in zahtevala odškodnino v višini 7.255.000 SIT (približno 30.000 EUR (eurov)) za utrpel poškodbe.

Dne 7. julija 1994 je sodišče opravilo obravnavo in določilo Univerzitetni Klinični Center Ljubljana, da pripravi izvedensko mnenje o poškodbah pritožnice. Izvedensko mnenje je bilo pripravljeno v šestih mesecih.

Dne 19. decembra 1995 je sodišče opravilo novo obravnavo in prosilo izvedensko ustanovo, da spremeni podano izvedensko mnenje.

Dne 1. januarja 1995 je bila zaradi preoblikovanja slovenskega sodstva pristojnost za odločanje o zadevi prenesena na Okrožno sodišče v Mariboru.

Dne 11. junija 1996 je sodišče zaključilo postopek proti zavarovalnici, ker je pritožnica v tem delu umaknila tožbo.

Dne 26. avgusta 1996 je pritožnica vložila predhodna pisna mnenja in povečala višino zahtevane odškodnine.

Med postopkom je sodišče določilo še dva izvedenca medicinske stroke. Na naroku za obravnavo 5. junija 1997 je sodišče zahtevalo, da eden izmed izvedencev poda dodatno izvedensko mnenje.

Dne 16. junija in 17. septembra 1998 je sodišče opravilo obravnavi. Na zadnji obravnavi je sodišče izdalo sodbo, ki je v delu ugodila zahtevku pritožnice.

1. Dne 9. novembra 1998 se je MP pritožil na Višje sodišče v Mariboru. Pritožnica se je tudi pritožila 16. novembra 1998.

Na nedoločen datum v letu 2000 je Višje sodišče v Mariboru izničilo sodbo prvestopenjskega sodišča in vrnilo zadevo v ponovno presojo.

1. Dne 1. februarja 2001 je sodišče prve stopnje opravilo obravnavo in izdalo sodbo, ki je v delu ugodila zahtevku pritožnice. V primerjavi s prejšnjo, je sodišče v novi sodbi zvišalo višino odškodnine, ki jo je prejela pritožnica.

2. Dne 27. marca 2001 sta se obe stranki pritožili na Višje sodišče v Mariboru. Dne 9. julija 2002 je sodišče v delu ugodilo obema pritožbama ter zvišalo višino dosojene odškodnine.

1. Dne 17. septembra 2002 je MP vložil revizijo na Vrhovno sodišče. Dne 11. decembra 2003 je sodišče zavrglo vloženo revizijo.

1. Medtem je, dne 16. septembra 2002, pritožnica sprožila postopek za izvršbo pri Okrajnem sodišču v Mariboru proti MP zaradi plačila odškodnine, ki ji je bila dosojena s sodbo Višjega sodišča v Mariboru.

Dne 9. januarja 2003 je sodišče ugodilo zahtevku, zapadla odškodnina pa je bila pritožnici izplačana 30. januarja 2003.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 1. ČLENA PROTOKOLA T. 1 BREZ IN OB UPOŠTEVANJU 14. ČLENA KONVENCIJE

1. Pritožnika trdita, da je A.G. 29. avgusta 1949 pogodbo podpisal pod prisilo in da so državne oblasti pravzaprav hišo zasegle. Trdita, da jima je bila odvzeta lastnina v postopku pred domačimi sodišči. Pri tem sta se opirala na 1. člen Protokola št. 1, kjer piše:

»Vsakajzična ali pravna oseba rosa pravico do spoštovanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti lastnina odvzeta, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, in ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.«

2. Pritožnika sta se pritožila, da sta bila v postopku, ki se je nanašal na vrnitev hiše diskriminirana, ker sta potomca Nemcev. Pri tem sta se oprla na 14. člen Konvencije, ki pravi:

»Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine.«

3. Prvič, Sodišče ponovno izjavlja, da ni pristojno za presojanje, ali dejstva, ki jih predstavi pritožnik, razkrivajo, da gre za kršitev Konvencije, če so se opisani dogodki zgodili v Sloveniji pred 28. junijem 1994 oz. na dan, ko je Konvencija pričela veljati v Sloveniji (glej *Majarič proti Sloveniji*, št. 28400/95, Sklep Komisije z dne 12. aprila 1996).

4. V tem pogledu sodišče opaža, da je kmalu po 14. aprilu 1950 A.G. podpisal izpodbijano pogodbo z dne 29. avgusta 1949.

Iz navedenega sledi, se mora vse pritožbe pritožnikov glede izpodbijane pogodbe razglasiti za neskladne, *ratione temporis*, z določili Konvencije. Zato se jih zavrne v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije.

1. Drugič, glede na to, da drugi pritožnik ni bil udeležen v postopku pred Ustavnim sodiščem, Sodišče meni, da ne more trditi, daje bil žrtev v smislu 34. člena Konvencije v zvezi s pritožbo po 1, členu Protokola št. 1 h Konvenciji brez ali ob upoštevanju 14. člena Konvencije. Zato je potrebno njegove pritožbe zavrniti zaradi neskladnosti, *ratione personae*,

2. Glede pritožb prve pritožnice na podlagi 1, člena Protokola št. 1, Sodišče opaža, da je bila zatrjevana zaplemba hiše enkratno dejanje, ki ni predstavljalo ponavljajoče se »omejevanje pravic«. V tem pogledu se Sodišče opira na dejstvo, da v Konvenciji in v sodni praksi sodišča ne obstaja pravica do vrnitve premoženja. Upanje, da se povrne davno preminula lastninska pravica je nemogoče obravnavati kot »premoženje«. Ravno tako ne more nihče upati na priznanje preživetja lastninske pravice, ki je že dolgo ni mogoče učinkovito uveljavljati ali pogojnega zahtevka, ki nastane kot posledica neizpolnjevanje pogojev (glej *Kopecky proti Slovaški [GC]*, št. 44912/98, ESČP 2004-...; *Nadbiskup ja Zagrebačka proti Sloveniji*, št. 60376/00, 27. maj 2004).

3. Pritožbe prve pritožnice na podlagi 1. člena Protokola št. 1 so posledično nezdružljive, *ratione materiae*, z določili Konvencije in njenih protokolov. Zato jib je potrebno zavrniti v skladu s tretjim in četrtin? odstavkom 35. člena Konvencije.

4. Tretjič, Sodišče ponovno poudarja, da lahko, v skladu z določiti prvega odstavka 35. člena, obravnava pritožbe šele potem, ko so pritožniki izčrpali vsa domača pravna sredstva v skladu s splošno priznanimi pravili mednarodnega prava. Dejstvo, da je pritožnik svojo zadevo predložil v obravnavo Sodišču, samo po sebi še ne zagotavlja skladnosti. z navedenim pravilom. Med postopkom pred domačim sodiščem bi moral, vsaj v osnovi, omeniti pritožbe, ki jih je predstavil Sodišču (glej *Trčkovič proti Sloveniji*, št. 39914/98, Sklep Komisije z dne 27. maja 1998).

5. Dejstva o zadevi razkrivajo, da prva pritožnica v svoji ustavni pritožbi ni navedla nobenih pritožb, povezanih s 13. členom. Poleg tega je bila ustavna pritožba že zastarala. Poleg tega preiskava o zadevi, kot je bila predstavljena Sodišču, ne

razkriva obstoja posebnih okoliščin, ki bi v skladu s splošno priznanimi pravili mednarodnega prava, odvezovale prvo pritožnico, da svoje navedbe predstavi v opisanem postopku.

6. Posledično prva pritožnica ni uporabila vseh domačih pravnih sredstev, ki so bila na voljo. Njena pritožba po 14. členu ob upoštevanju 1. člena Protokola št. 1 se zato zavrne v skladu s prvim in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA in 13. ČLENA KONVENCIJE

7. Prva pritožnica se je pritožila zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka. Skliceval se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

8. Vsebinsko je prva pritožnica nadalje navajala, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso bila učinkovita. 13. člen Konvencije določa:

» Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

9. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva.

10. Pritožnica je izpodbijala to navedbo in trdila, da domača pravna sredstva, ki so bila na voljo, niso bila učinkovita.

11. Sodišče ugotavlja, da je obravnavana pritožba podobna zadevam *Belinger in Lukenda (Belinger v. Slovenija (odl.))*, št. 42320/98, 2. oktober 2001, in *Lukenda v. Slovenija*, št. 23032/02, 6. oktober 2005). V teh zadevah je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, niso bila učinkovita. Sodišče opozarja na ugotovitve v zadevi *Lukenda*, da predstavlja kršitev pravice do sojenja v razumnem roku sistemski problem, ki izhaja iz neustrezne zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodnega sistema.

12. Glede obravnavane zadeve Sodišče ugotavlja, da Vlada *ni* predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi moralo Sodišče to zadevo obravnavati drugače od uveljavljene sodne prakse.

13. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerih koli drugih razlogov. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Uteareljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

1. Obdobje, ki ga je treba pri tem upoštevati, se je začelo 28. junija 1994, na dan, ko je Konvencija pričela veljati v Sloveniji, in se je končalo 11. decembra 2003, na dan, ko je Vrhovno sodišče zavrnilo revizijo. Upoštevano obdobje je torej trajalo več kot devet let in pet mesecev na petih stopnjah sojenja.

2. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenost zadeve, ravnanje pritožnika in vpletenih oblasti ter presoja, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med. drugim *Frydlender v. Francija [GC]*, št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-V11).

3. Po proučitvi vsega predloženega gradiva in ob upoštevanju pomena zadeve za pritožnika (predvsem izplačilo invalidnine), Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku.

Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

1. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatrjevano kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena (gl. *Kudla v. Poljska [GC]*, št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. *Lukenda*, navedem zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

2. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnica mogla pridobiti odločbo, na podlagi katere bi lahko uveljavljala svojo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

3. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«
An Škoda

4. Prva pritožnica ni navedla višine zahtevka za nepremoženjsko škodo. Določitev višine odškodnine je prepustila Sodišču.

5. Vlada je zahtevku oporekala, češ dani. bil pravilno oblikovan.

6. Sodišče ocenjuje, da je pritožnica gotovo utrpela nepremoženjsko škodo. Po prostem preudarku ji po tej postavki Sodišče prisoja 2.000 EUR (eurov).

B. Stroški

Sle Poleg tega je prva pritožnica zahtevala tudi povrnitev stroškov postopka pred Sodiščem, vendar ni določila višine.

1. Vlada je zahtevku oporekala, češ da ni. bi! pravilno oblikovan.

2. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. Zato morajo pritožniki, v skladu s pravilom 60 poslovnika sodišča, natančno določiti posamezne postavke in predložiti potrebna dokazila.

Sodišče opaza, da v obravnavani zadevi, pritožnica v postopku pred Sodiščem ni imela pravnega zastopnika. Ne glede na to, Sodišče, ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril, ocenjuje, da je pritožniku razumno prisoditi znesek 150 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

54. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da so pritožbe prve pritožnice glede kršitev po prvem odstavku 6. člena in 13. člena Konvencije dopustne, medtem ko je preostanek pritožbe nedopusten;
2. *razsoja*, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;
3. *razsoja*, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;
4. *razsoja*:
- e. da mora tožena država prvi pritožnici v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 2.000 EUR (dva tisoč eurov) za nepremoženjsko škodo in 1.50 EUR (sto petdeset eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;

- f. da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 30. novembra 2006 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent BERGER John HEDIGAN
sodni tajnik predsednik senata